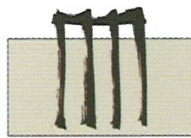

Kiadja / Herausgeberin:
Steinhauser Klára
(klaristeinhauser@gmail.com)

Fordította: Laura Polczer
Aus dem Ungarischen von Laura Polczer

Budaörs Város Önkormányzata

Budaörs Város Önkormányzata támogatásával
Mit Unterstützung der Stadtverwaltung Budaörs

Borító és nyomdai előkészítés
Coverdesing und DTP:
Kirilly Edit

Nyomda / Druckerei:
Pauker Holding Kft. 2018

ISBN 978-615-00-0784-7

VÁROSUNK KAPUI ÉS PINCEAJTÓI

Historische Tore und Türen
unserer Stadt

Fotók: Ambrus Józsefné Eck Mária
Írta: Steinhauser Klára

Bilder: Ambrus Józsefné Eck Mária
Verfasser: Klara Steinhauser

Szerkesztő/ Editor

Budaörs Óvárosért Egyesület 2017-ben

Budaörs Für die Altstadt e.V. 2017

Vorwort

Tor – Was kommt uns alles bei diesem Wort in den Sinn? Wohl zuerst die Erinnerungen an das Tor des Hauses unserer Kindheit, unseres war grün angestrichen und aus Holz gebaut. In Marcell Jankovics' Buch mit dem Titel „Jelképtár“ wird erzählt: Es symbolisiert den Übergang zwischen räumlichen oder zeitlichen Zuständen (z.B. innen-außen, freundlich-feindlich, bekannt-unbekannt, heilig-profane, lebendig-tot). Man kennt weltberühmte Tore, wie das mykenische Löwentor, das Tor zum Himmelreich aus der Bibel, das Tor zum Garten Edens oder das Eisentor zur Märchengrotte aus dem Märchen 1001 Nacht. Wohlbekannt ist auch das wunderbare Ishtar-Tor von Babylon, und das geschichtsträchtige Brandenburger Tor, berühmte Tore berühmter Städte, oder das byzantinische Erztor aus den ungarischen Sagen, das der tapfere Botond in 958 mit seinem Beil durchstach. Es sind zu viele, um alle Kathedralen der Welt aufzulisten, deren Eingänge mit feinsäuberlich geschnitzten Verzierungen im Holz versehen sind, vor denen Gläubige und Besucher andächtig stehen bleiben. Schon über 2000 Jahre verklang der seither so oft erwähnte Ausspruch: „Hannibal ante portas“ (Hannibal vor den Toren) Die Siebenbürgischen Tore wurden zu einem Begriff, so viele Werke, die durch Menschenhand gefertigt wurden.

In diesem kleinen Büchlein sind die Tore der Stadt Budaörs zu finden, die zwar nicht berühmt, aber für die Stadt historische Bedeutung haben, deren Zukunft uns am Herzen liegt, die uns ein Stück Heimat bedeutet und deren Erhaltung und Schutz Vorrang haben sollte. Unser Ziel ist es, dass mehr Leute die einst schön verzierten Tore und Türen, die dieser Betrachtung würdig sind, kennen und schätzen lernen.

Seit 2007 fotografierte Ambrus Józsefné Eck Mária diese Tore mit Sorgfalt und Zuwendung.

— Oft dachte ich beim Fotografieren daran, wie oft wohl der Besitzer durch dieses Tor gegangen ist. — sagte Mária.

Wie oft öffnete wohl der Winzer sein Tor, weil es eben zu seiner Arbeit führte, weil seine Freunde zu Besuch kamen oder um sonntags zum Mittagessen Wein zu holen. Tat er dies mit Zufriedenheit, weil die Lese gut gewesen war oder weil er gerade diese vorbereitete? Liebe Leser, denkt auch an diese Geschichten, wenn Ihr das nächste Mal ein altes Tor seht, oder eine alte Kelterhaustür.

Im Namen des Verfassers, des Editors und des Vereins „Budaörs Für die Altstadt“ überreichen wir diese Ausgabe an unsere Leser.

Előszó

Kapu – mennyi minden juthat eszünkbe erről a kifejezésről. Talán először a gyermekkori otthonunk kapuja, a miénk zöldre festett volt és fából készült. Jankovics Marcell „Jelképtár” című könyvében olvashatjuk: Az átmenetet jelképezi térbeli vagy időbeli állapot (pl: benn-kinn, barátságos-ellenséges, ismert-ismeretlen, profán-szent, élő-holt) között. Ismerünk világhírű kapukat, pl.a mükénéi oroszlános kaput, vagy a Bibliából a Mennyország kapuját, az Édenkert kapuját, vagy az Ezeregy éjszakából a mesebeli barlang vas-kapuját. Jól ismert a csodálatos Istár kapu, a történelmi jelentőségű Brandenburgi kapu, a híres városok híres kapui, a magyar mondákból Bizánc érckapuja, amit Botond vitéz bárdjával átlyukasztott 958-ban. Felsorolni is sok lenne a világ katedrálisainak gyönyörűen faragott bejáratait, amelyek előtt lenyűgözve állnak meg a hívek és a látogatók. Több mint 2000 éve hangzott el az azóta is sokat emlegetett mondat: „Hannibal ante portas” (Hannibál a kapuk előtt) Fogalommá váltak a székelykapuk, az emberi kéz megannyi alkotásai.

Ebben a kis könyvecskében a budaörsi kapukról lesz szó, amelyek korántsem híresek, de számunkra kedvesek, ismertek, megőrzésre, védelemre méltók. Célunk, hogy még többen ismerjék meg az egykor szépen díszített kapukat, jobb sorsra érdemes pinceajtókat.

Ambrus Józsefné Eck Mária fényképezte le őket 2007 óta, szorgalommal, szeretettel.

— Gyakran arra gondoltam, amikor fényképeztem, hogy hányszor mehetett be ezen az ajtón a gazdája. — vallotta Mária.

Bizony, hányszor nyitotta meg a pinceajtóját a gazda, mert éppen munkája volt benne, vagy a barátai jöttek, vagy bort vitt a vasárnapi ebédhez. Elégedettséggel tette, mert jó volt a termés, vagy éppen a szüretet készítette elő?

Gondoljon ezekre is a Kedves Olvasó, ha meglát egy-egy régi kaput vagy pinceajtót.

Szeretettel nyújtja át olvasóinak ezt a kiadványt a szerzők és az Óvárosért Egyesület.

1. Budapesti út 18-20.

felvétel ideje: 2007

2. Budapesti út 40.

felvétel ideje: 2007

3. Budapesti út 44-46.

felvétel ideje: 2007

4. Budapesti út 59.

felvétel ideje: 2007

5. Budapesti út 60.

felvétel ideje: 2007

6. Budapesti út 73.

felvétel ideje: 2007

7. Budapesti út 71.

felvétel ideje: 2007

A házat 1901-02-ben a Winkler-Pfundt házaspár építette. Az épület nagysága jómódú tulajdonosokra utal. Középen a bolthajtásos bejárat, valamikor zsalugáteres ablakok, a szépen megmunkált vaskapu, mindez egy vagyonos budaörsi gazda portája.

2011-ben a lakók újíttatták fel az Önkormányzat anyagi támogatásával.

Das Haus wurde von den Eheleuten Winkler und Pfundt zwischen 1901 und 1902 erbaut. Die Größe des Hauses weist auf wohlhabende Besitzer hin. In der Mitte des Hauses ist der bogenförmige Eingang. Früher hatten die Fenster Fensterläden. Das wunderschön bearbeitete Eisentor zeigt, wie wohlhabend die Herrschaften dieses Hauses sein mochten.

Das Haus wurde in 2011 mit Unterstützung der Stadt renoviert.

8. Budapesti út 52.

felvétel ideje: 2007

Valamikor a község legszebb háza volt. Építtetője Hauser Péter. A díszes kapu, felette a színes, mozaikos üvegablak, felette a pazar stukkó szobordíszek és két oldalon az oszlopszerű díszítés összehatása csodálatra méltó. A jobb sorsra érdemes kapu napjainkban kritikus állapotban van.

Früher war es das schönste Haus der Stadt, sein Bauherr war Peter Hauser. Das verzierte Tor, darüber das bunte mit Mosaiken geschmückte Glasfenster, dann die prächtige Skulpturen aus Stuck und das Zusammenspiel der beidseitigen, säulenähnlichen Verzierungen sind beachtenswert. Der Zustand des Tores ist bedenklich.

9. Templom tér 12. Posta

felvétel ideje: 2007

10. Templom tér 13.

felvétel ideje: 2007

11. Esze Tamás utca 5.

felvétel ideje: 2007. február

Ezen a hatalmas, masszív kapun az Ébnerek, Frankok, Hauserek, Müllerek jártak ki-be, és ezen a kapun voltak kénytelen elhagyni otthonukat az elűzetéskor. Az utolsó lakó Ébner György, a község bírója és családja volt.

Durch dieses hohe, massive Tor sind die Ebners, Franks, Hausers und Müllers ein- und ausgegangen, und durch dieses Tor wurden sie gezwungen, bei der Vertreibung ihre Heimat zu verlassen. Die letzten Bewohner waren die Mitglieder der Familie Ebner mit Georg Ebner, dem Richter der Gemeinde Budaörs.

felvétel ideje: 2017

12. Templom tér 15. Ébner-ház

felvétel ideje: 2017

13. Ébner köz 6. Ganter-ház

felvétel ideje: 2007

Városunk egyetlen műemlék lakóépületét anyai ágon örökölte a Ganter család Hierholcz Wendelintől (HW monogram és 1880 a kapu felett). Az épület az 1950-es években szövetkezeti tulajdonba került. Az 1980-as években a Ganter család visszakapta és akkor az épület felújítása mellett döntöttek.

Das einzige denkmalgeschützte Wohnhaus unserer Stadt erbte mütterlicherseits die Familie Ganter von Wendelin Hierholcz (HW Monogramm über dem Tor von 1880). Das Gebäude gehörte in den 50-er Jahren der Kooperative. Die Familie Ganter bekam das Haus in 1980 wieder zurück und beschloss das Gebäude zu renovieren.

Egyedi megoldás Buda-
örsön.

A valamikori szép ajtó a
gang (tornác) bejárata.

Eine originelle Lösung
in Budaörs.

Die ehemals schöne
Tür war der Eingang
zum Gang.

14. Kossuth Lajos utca 28.

felvétel ideje: 2017

15. Szabadság út 1.

felvétel ideje: 2007

16. Szabadság út 57.

felvétel ideje: 2007

17. Szabadság út 59.

felvétel ideje: 2007

18. Szabadság út 61.

felvétel ideje: 2007

19. Szabadság út 67.

felvétel ideje: 2007

20. Szabadság út 71.

felvétel ideje: 2007

20a. Szabadság út 18. Óvoda

felvétel ideje: 2007. február

Az eredeti épületet Bercsényi Zsuzsanna építtette, ez volt az uradalmi kocsmá. Később fogadó, majd községháza. Innen indították útjukra 1946-ban az első kitelepítetteket. 1993 óta egyházi óvoda.

Das ursprüngliche Gebäude wurde von Zsuzsanna Bercsényi in Auftrag gegeben, dies war die herrschaftliche Kneipe. Später wurde es ein Wirtshaus und dann das Rathaus. Von hier aus wurden die ersten Aussiedler 1946 nach Westen ausgesiedelt. Seit 1993 beherbergt es den Kindergarten, dessen Träger die Kirche ist.

21. Szabadság út 102.

A csodálatos kapu az idő folyamán tönkrementnek tökéletes mása.

Das herrliche Tor ist das Ebenbild des alten und verfallenen Tores.

20b. Szabadság út 18. Óvoda

felvétel ideje: 2007. június

21. Szabadság út 102.

felvétel ideje: 2007

felvétel ideje: 2007

22. Baross utca 8.

felvétel ideje: 2017

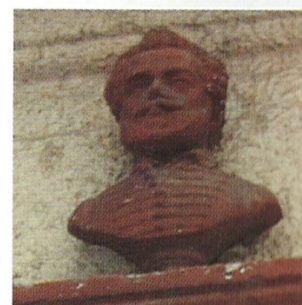

23. Károly király utca 61.

felvétel ideje: 2017

Történelmi alakok mellszobraival díszített épület, sajnos az eredete ismeretlen.

Mit Brüsten historischer Gestalten ist das Gebäude geschmückt, leider ist deren Herkunft unbekannt.

24. Károly király utca 72.

felvétel ideje: 2007

25. Szakály Mátyás utca 32.

felvétel ideje: 2007

26. Szakály Mátyás utca 34.

felvétel ideje: 2007

KAPUK - TORE

1. Budapesti út 18-22.	10. Templom tér 13.	19. Szabadság út 67.
2. Budapesti út 40.	11. Esze Tamás utca 5.	20. Szabadság út 51.
3. Budapesti út 44-46.	12. Templom tér 15.	21. Szabadság út 18.
4. Budapesti út 59.	13. Ébner köz 6.	22. Szabadság út 102.
5. Budapesti út 60.	14. Kossuth L. utca 28.	23. Baross utca 8.
6. Budapesti út 73.	15. Szabadság út 1.	24. Károly király utca 61.
7. Budapesti út 71.	16. Szabadság út 57.	25. Károly király utca 72.
8. Budapesti út 52.	17. Szabadság út 59.	26. Szakály M. utca 32.
9. Templom tér 12.	18. Szabadság út 61.	27. Szakály M. utca 34.

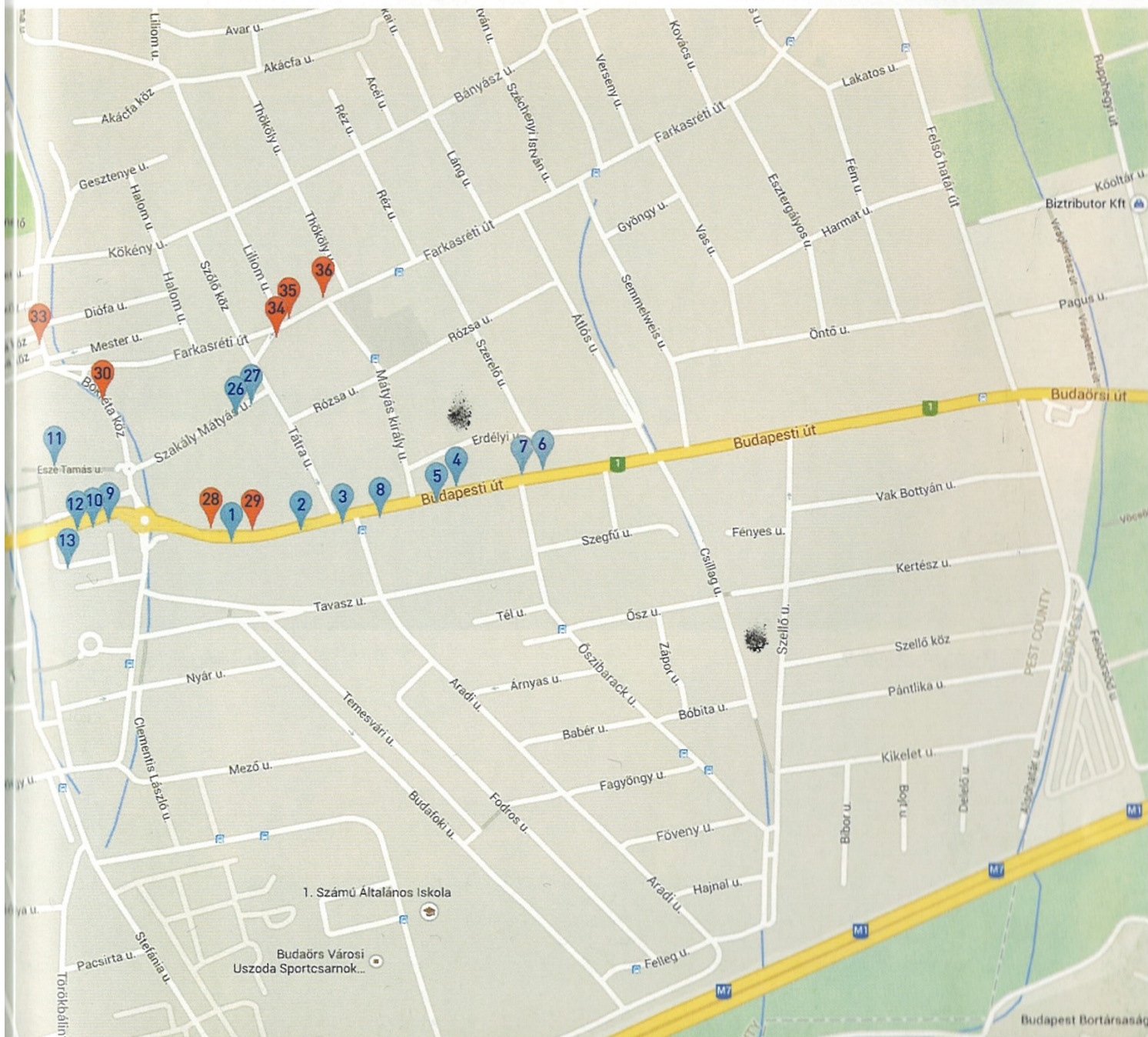

PINCEAJTÓK - TÜREN

28. Budapesti út 9.
29. Budapesti út 13.
30. Bokréta köz 3.
31. Nefelejcs utca 16.
32. Kőhát utca 1.
33. Naphegy utca 1.
34. Farkasréti út 38.
35. Farkasréti út 43.
36. Farkasréti út 45.
37. Szép utca 30.
38. Csalló köz 2.

39. Lomnici köz 11.
40. Présház utca 38.
41. Kőhíd utca 2.
42. Kőhíd utca 20.
43. Kőhíd utca 22.
44. Kőhíd utca 38.
45. Csap utca 1.
46. Csap utca 8.
47. Csap utca 2.
48. Csap utca 4.
49. Kisfaludy köz 6.

50. Víg utca 3.
51. Mátra utca 2.
52. Mátra utca 4.
53. Mátra utca 32.
54. Kőfejtő utca 1.
55. Bor utca 62.
56. Kőkapu utca 11.
57. Kőláb utca 1.
58. Máriavölgy utca 1.
59. Máriavölgy utca 11.
60. Máriavölgy utca 13.

28. Budapesti út 9.

felvétel ideje: 2012

29. Budapesti út 13.

felvétel ideje: 2012

30. Bokréta köz 3 (a). Szakály-udvar

felvétel ideje: 2013

30. Bokréta köz 3 (b). Szakály-udvar

felvétel ideje: 2013

31. Nefelejcs utca 16.

felvétel ideje: 2013

A ház egykor a jómódú Albecker család tulajdona volt. Tágas prэшázatot építettek, ivószobával és masszív boltozatú pincével. A házat 1958-ban átépítették. Szerencsére meghagyták a régi építészeti stílusjegyeket.

Früher gehörte das Haus der wohlhabende Familie Albecker. Ein geräumiges Kelterhaus wurde gebaut mit Schenkstube und ein Keller mit massivem Gewölbe. Das Haus wurde in 1958 umgebaut. Zum Glück blieben die typischen architektonischen Stilelemente erhalten.

32. Kőhát utca 1.

felvétel ideje: 2017

A zárókövön olvasható évszám szerint a pincét 1847-ben építették. Egykori tulajdonosa Hierholcz Gyula volt. Napjainkban lakásnak alakították át a homlokzat megváltoztatása nélkül.

Laut der auf dem Schlussstein stehenden Jahreszahl wurde die Kelter in 1847 gebaut. Der ehemalige Besitzer war Gyula Hierholcz. In unseren Tagen wurde sie zu einer Wohnung ohne Fassadenänderung umgebaut.

33. Naphegy utca 1.

felvétel ideje: 2012

34. Farkasréti út 38.

felvétel ideje: 2012

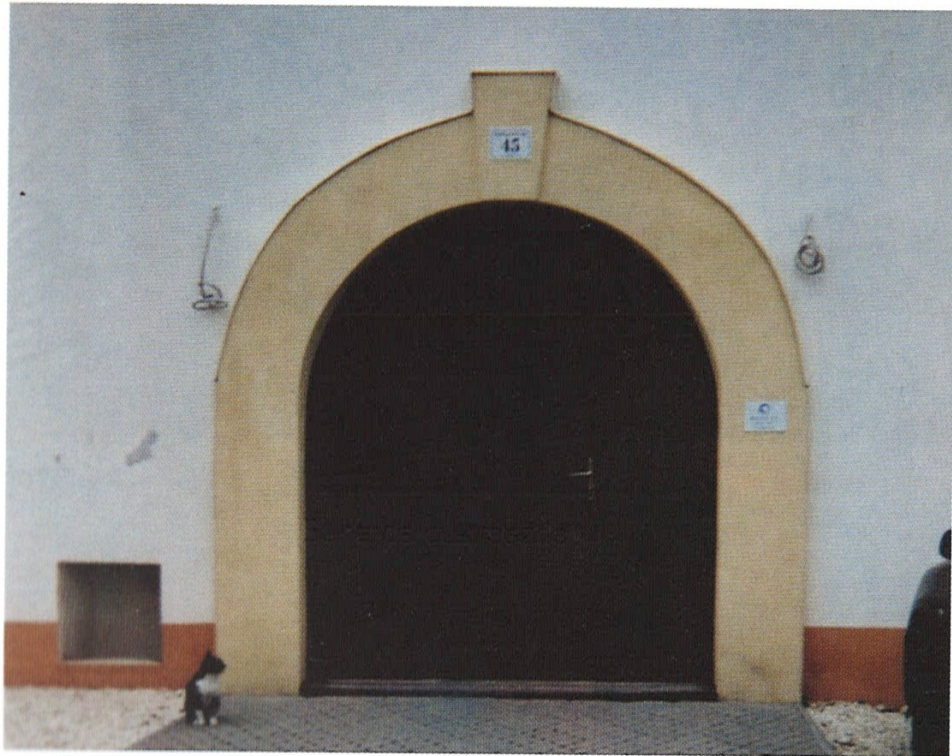

35. Farkasréti út 43. Suhajda cukrászda

felvétel ideje: 2012

36. Farkasréti út 45. Egykori MÁVAG pince

felvétel ideje: 2013

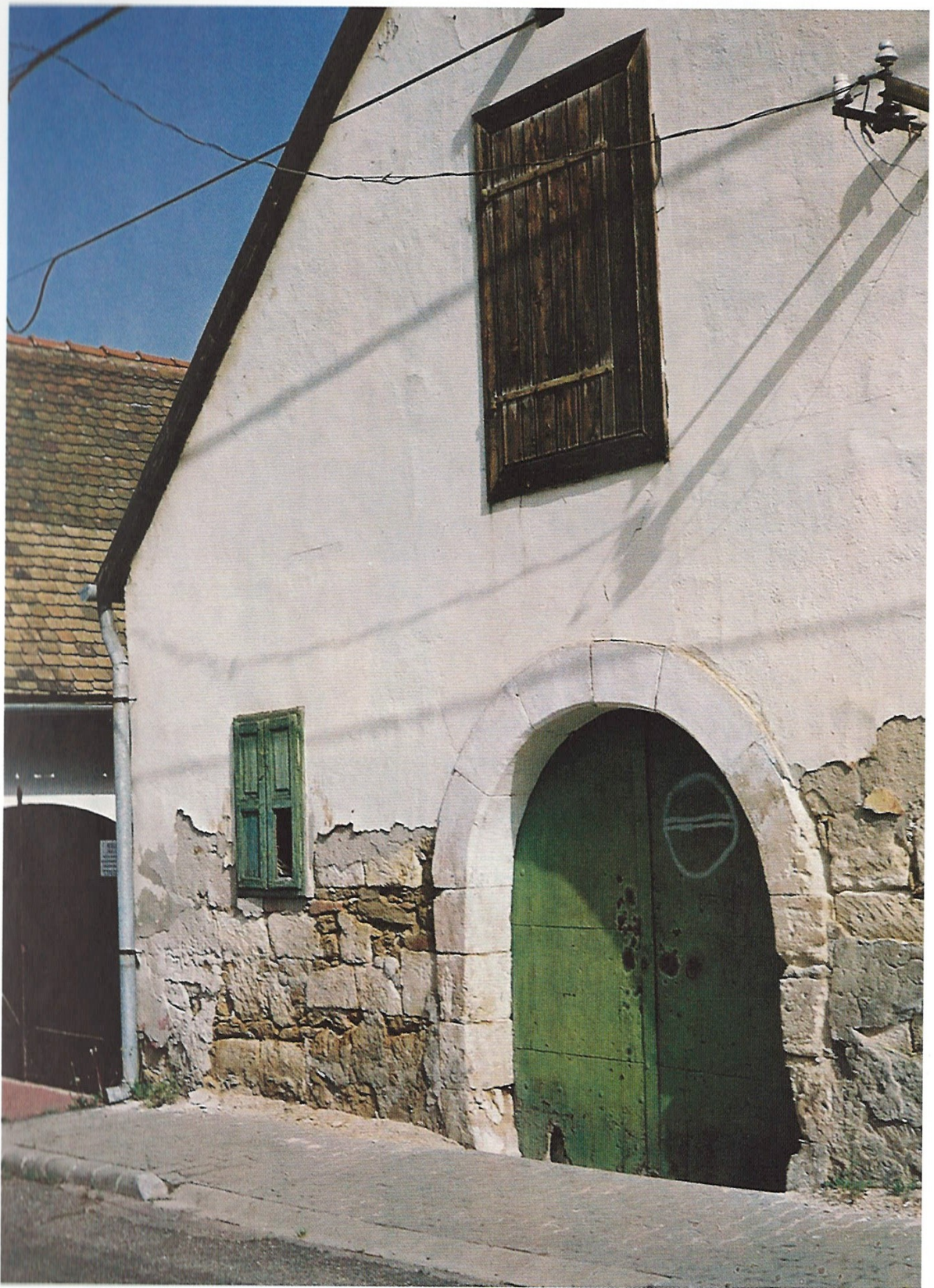
37. Szép utca 30.

felvétel ideje: 2012

38. Csalló köz 2.

felvétel ideje: 2013

39. Lomnici köz 11.

felvétel ideje: 2012

40. Préház utca 38.

felvétel ideje: 2013

A pincét a szorgalmáról híres Grósz József építtette 1925-ben. Az eredeti ajtó mögött tágas présház, boltozatos pince és stivel (ivószoba) található.

A pince titkos kincse a 150 esztendőös hatalmas prés.

Die Kelter wurde von dem fleißigen Jozsef Grósz in 1925 erbaut. Hinter der original erhaltenen Tür ist das geräumige Kelterhaus, ein Keller mit Gewölbe und die Schenkstube. Der Schatz des Kelterhauses ist die 150 Jahre alte sehr große Weinpresse.

41. Kőhíd utca 2.

felvétel ideje: 2012

42. Kőhíd utca 20.

felvétel ideje: 2012

43. Kőhíd utca 22.

felvétel ideje: 2013

44. Kőhíd utca 38.

felvétel ideje: 2012

Az egykor pompás, sugaras pinceaajtó hamarosan az enyészetté válik.

Das herrliche Tor ist das Ebenbild des alten und verfallenen Tores.

45. Csap utca 1. Szikla borozó

felvétel ideje: 2012

46. Csap utca 8.

felvétel ideje: 2007

47. Csap utca 2.

felvétel ideje: 2012

48. Csap utca 4.

felvétel ideje: 2012

49. Kisfaludy köz 6.

felvétel ideje: 2012

50. Víg utca 3.

felvétel ideje: 2012

A pincét Eberhardt János, a sokgyermekes kőművesmester építette saját használatra, a fennmaradt birtoklevél szerint 1898-ban. Napjainkban a leszármazott, Dr. Luntz Ottokárné Ringler Magdolna tulajdonában van. 2016. szeptember 8-án a budaörsi Kertészek és Kertbarátok Dr. Luntz Ottokár Köre emléktáblát avatott névadójuk tiszteletére a pince falán.

Die Kelter wurde laut Urkunde von 1898 von János Eberhardt für den Eigenbedarf in 1898 erbaut. Er war kinderreich und Maurer von Beruf. Zurzeit ist sein Nachkomme Dr. Luntz Ottokárné Ringler Magdolna die Besitzerin des Hauses. Am 8. September 2016 wurde für Dr. Luntz Ottokár, den Namensgeber des Vereins "Gartenfreunden Dr. Luntz Ottokar" eine Gedenktafel angebracht.

51. Mátra utca 2 (a).

felvétel ideje: 2007

51. Mátra utca 2 (b).

felvétel ideje: 2012

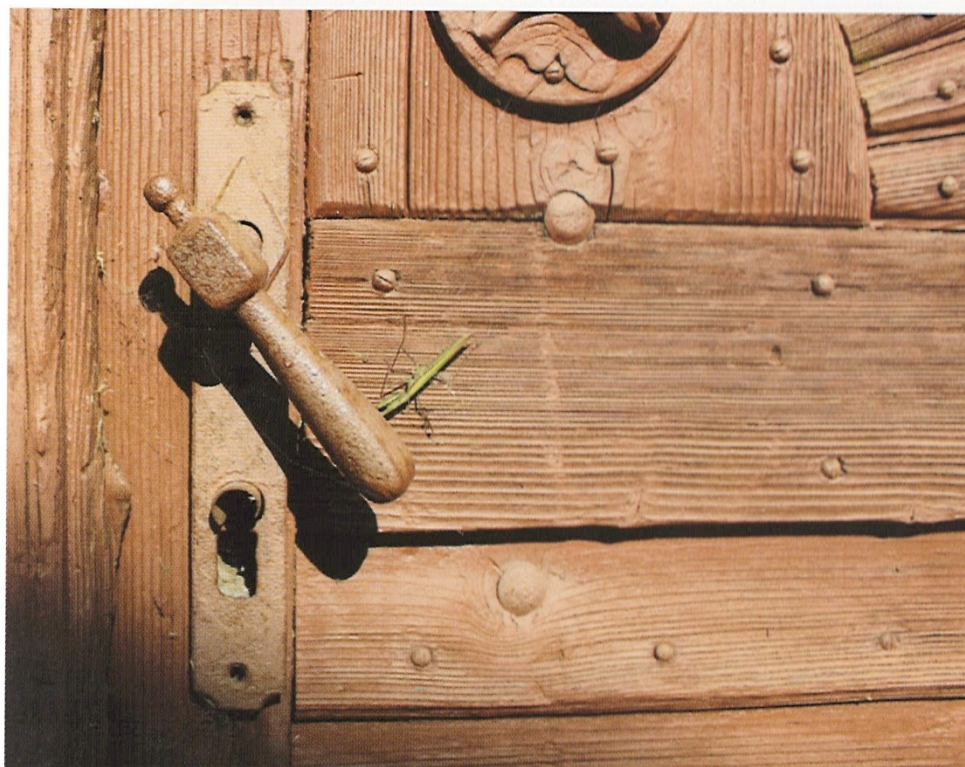

51. Mátra utca 2 (bf).

felvétel ideje: 2016

51. Mátra utca 2 (ba).

felvétel ideje: 2016

52. Mátra utca 4 (a).

felvétel ideje: 2012

52. Mátra utca 4 (b).

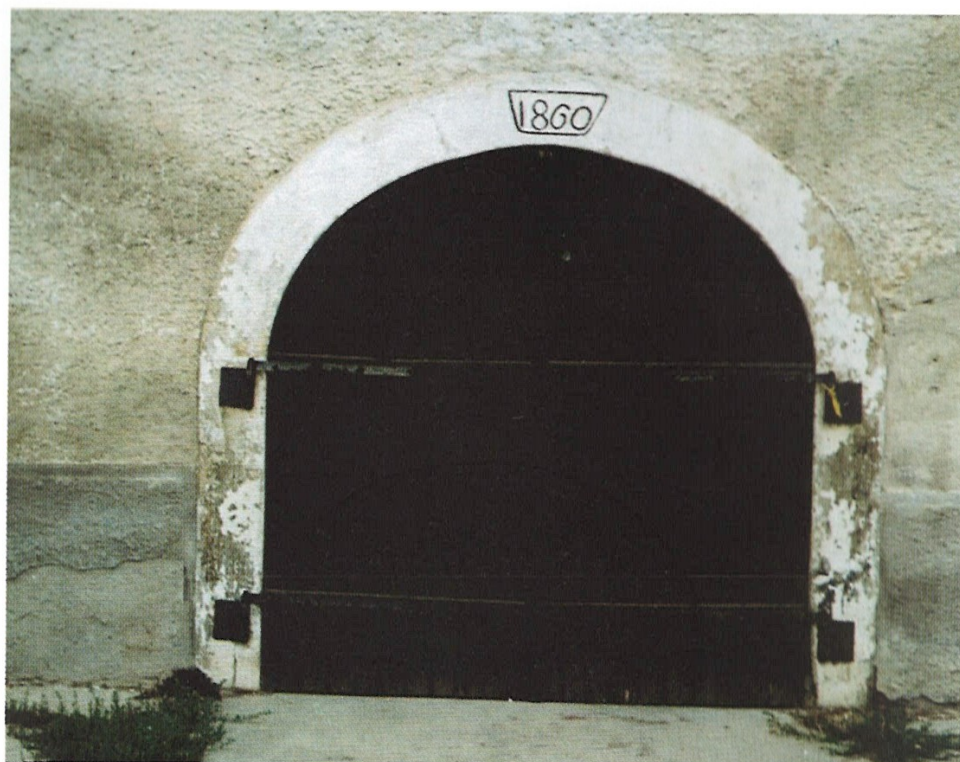
felvétel ideje: 2012

53. Mátra utca 32.

felvétel ideje: 2012

54. Kőfejtő utca 1.

felvétel ideje: 2012

55. Bor utca 62.

felvétel ideje: 2012

56. Kőkapu utca 11.

felvétel ideje: 2013

57. Kőláb utca 1.

felvétel ideje: 2017

58. Máriavölgy utca 1.

felvétel ideje: 2012

59. Máriavölgy utca 11.

felvétel ideje: 2017

60. Máriavölgy utca 13.

felvétel ideje: 2012